

University of Groningen

Samenloop van CMR-Verdag en EEX-Verordening

Meij, Pelle de

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

2003

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Meij, P. D. (2003). Samenloop van CMR-Verdag en EEX-Verordening. Groningen: s.n.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Samenvatting en conclusies

In deze samenvatting zal de nadruk liggen op een weergave van de in de hoofdstukken VI en VII getrokken conclusies. Van de hoofdstukken I – V zullen alleen de hoofdlijnen worden vermeld.

Inleiding

Voor de praktijk is van groot belang om met een redelijke mate van zekerheid vast te kunnen stellen van welke landen de rechters bevoegd zijn om kennis te nemen van geschillen die zijn gerezen over aan het CMR-Verdrag onderworpen vervoer. In het ene verdragsland zullen procedures immers sneller verlopen en goedkoper zijn dan in het andere verdragsland. Daarnaast kan de keuze voor de rechter van een bepaald land ook de uitkomst van een procedure beïnvloeden, aangezien het CMR-Verdrag, ondanks zijn overwegend uniforme karakter niet in alle landen op dezelfde wijze wordt uitgelegd. In dit proefschrift wordt geprobeerd de regels met betrekking tot de internationale bevoegdheid, de litispendinge en de erkenning en tenuitvoerlegging – tezamen ook wel aangeduid als formeel IPR – uit art. 31 CMR toegankelijk te maken en deze te bezien in hun relatie met de overige bepalingen van het CMR-Verdrag en de EEX-Verordening. Bij de EEX-Verordening, die een regeling geeft met betrekking tot de internationale bevoegdheid, de litispendinge en de erkenning en tenuitvoerlegging in burgerlijke en handelszaken is een groot aantal CMR-landen aangesloten, waardoor er lastige samenloopvraagstukken kunnen ontstaan. Het doel van het proefschrift is om aan te geven hoe ver beide regelingen reiken en hoe zij zich in geval van samenloop tot elkaar verhouden. De reden dat in dit onderzoek juist is gekozen voor een onderzoek naar de verhouding tussen het CMR-Verdrag en de EEX-Verordening, is dat het hierbij gaat om twee voor het Europese handelsverkeer van groot belang zijnde regelingen en juist bij deze regelingen het samenloopvraagstuk bijzonder complex is.

Hoofdstuk I Geschiedenis en interpretatie van het CMR-Verdrag

Het hoofdstuk begint met een bespreking van de geschiedenis en achtergrond van het CMR-Verdrag. Daarna vindt een bespreking plaats van de interpretatieregels uit de artt. 31-33 van het Weense Verdragenverdrag (WVV) en de wijze waarop deze regels in de rechtspraak van de hoogste rechters van Nederland,

Duitsland, Engeland en België bij de uitleg van het CMR-Verdrag en andere verdragen met een privaatrechtelijk karakter worden toegepast. Geconcludeerd wordt dat deze interpretatieregels zich door hun objectief-teleologische karakter, zoals ook blijkt uit de besproken jurisprudentie, goed lenen voor de uitleg van verdragen van uniform privaatrecht, zoals het CMR-Verdrag. Bij de uitleg van de vrij summier geredigeerde bevoegdheids- en executieregeling van art. 31 CMR kan de omvangrijke jurisprudentie van het Hof van Justitie van de EG over het – met ingang van 1 maart 2002 in een EG-verordening omgezette – EEX-Verdrag veelal uitkomst bieden, nu veel van de door het hof beantwoorde prejudiciële vragen betrekking hebben op bevoegdheids- en executiekwesties die door hun algemene karakter het bereik van het EEX-Verdrag overstijgen.

Hoofdstuk II Het toepassingsgebied van het CMR-Verdrag

Het CMR-Verdrag is op grond van het bepaalde in art. 1 CMR materieel van toepassing op overeenkomsten onder bezwarende titel tot vervoer van goederen over de weg. Uit deze bepaling kan verder worden afgeleid dat het Verdrag formeel van toepassing is, wanneer de plaats van inontvangstneming van de te vervoeren goederen en de plaats bestemd voor hun aflevering, zoals deze zijn aangegeven in een dergelijke overeenkomst, zijn gelegen in twee verschillende landen, waarvan tenminste één een verdragsland is. Voor de totstandkoming van een overeenkomst tot CMR-vervoer gelden geen formele vereisten, maar is de enkele wilsovereenstemming van partijen voldoende. Bij de beoordeling of een overeenkomst al dan niet binnen het toepassingsgebied van het Verdrag valt, is dan ook niet de feitelijke uitvoering van het vervoer, maar hetgeen partijen zijn overeengekomen doorslaggevend. Art. 2 CMR bepaalt dat het Verdrag van toepassing blijft, wanneer de goederen voor een deel van het vervoerstraject met wegvoertuig en al op een ander voertuig – bijvoorbeeld op een ferryboot of een spoorwegwagon – worden vervoerd, het zogenaamde stapelvervoer.

Het CMR-Verdrag is niet van toepassing op de expeditie-overeenkomst. De expediteur verbindt zich namelijk, anders dan de vervoerder, niet tot vervoer maar slechts tot het ten behoeve van zijn opdrachtgever afsluiten van een vervoerovereenkomst en wil slechts instaan voor de keuze van een vervoerder en eventueel voor in verband met het vervoer te verrichten nevenverplichtingen. Van het toepassingsgebied van het CMR-Verdrag zijn verder – op grond van art. 1 lid 4 CMR – vervoer op basis van internationale postovereenkomsten, vervoer van lijken en verhuizingen uitgesloten. Uit het ondertekeningsprotocol van het Verdrag kan worden afgeleid dat ook gecombineerd vervoer – ook wel aangeduid als multimodaal vervoer – buiten het toepassingsgebied van het Verdrag valt.

Partijen bij een wegvervoerovereenkomst die buiten het formele toepassingsgebied van het CMR-Verdrag valt, kunnen door middel van rechtskeuze het CMR-Verdrag van toepassing verklaren. Heeft de desbetreffende overeenkomst een internationaal karakter dan is er sprake van een conflictenrechtelijke rechtskeuze, heeft deze een zuiver nationaal karakter dan geldt de keuze voor het CMR-Verdrag slechts als een materieelrechtelijke rechtskeuze. Van een conflic-

tenrech
execut
gesteld
alleen
IPR va
wordt
nationa
de reg
commu

Hoofds

Uit art.
Verdra
vervoer
art. 31
tenuitv
willen
executi
uit een
het CM
overeen
werking

Een
er een
drag o
lijkt no
strijden
persoon
verrich
vallen
CMR-v
(art. 34
derden
derden
tegenw
of and
vervoer
derden
en hul
CMR.

Bij
proces
ring to
verzoec

drag en andere
Geconcludeerd
rische karakter,
r de uitleg van
j de uitleg van
ng van art. 31
tie van de EG
g omgezette –
of beantwoorde
stiekwesties die
stijgen.

R materieel van
r van goederen
at het Verdrag
ming van de te
zoals deze zijn
e verschillende
andkoming van
ten, maar is de
ordeling of een
Verdrag valt, is
en partijen zijn
Verdrag van toe-
voerstraject met
erryboot of een
er.

ereenkomst. De
niet tot vervoer
en van een ver-
n vervoerder en
verplichtingen.
- op grond van
vereenkomsten,
teningsprotocol
voer – ook wel
ed van het Ver-

le toepassings-
rechtskeuze het
e overeenkomst
htelijke rechts-
keuze voor het
an een conflic-

tenrechtelijke rechtskeuze voor het CMR-Verdrag kunnen de bevoegdheids- en executieregeling van art. 31 CMR en de in art. 33 CMR aan arbitragebedingen gestelde geldigheidseisen geen deel uitmaken, nu een rechtskeuze naar zijn aard alleen betrekking kan hebben op regels van materieel recht; regels van formeel IPR vallen daar niet onder. Wanneer dus het CMR-Verdrag van toepassing wordt verklaard via een conflictenrechtelijke rechtskeuze zullen voor de internationale bevoegdheid, de litispendinge en de erkenning en tenuitvoerlegging de regels van de EEX-Verordening, het Verdrag van Lugano (EVEX) of het commune IPR maatgevend zijn.

Hoofdstuk III De werkingssfeer van de bevoegdheids- en executieregeling

Uit art. 31 lid 1 CMR volgt, dat de bevoegdheids- en executieregeling van het Verdrag ziet op 'alle rechtsgedingen waartoe het aan dit Verdrag onderworpen vervoer aanleiding geeft'. Uit deze woorden blijkt dat de verdragsopstellers in art. 31 CMR de internationale bevoegdheid, de litispendinge en de erkenning en tenuitvoerlegging van vreemde vonnissen in CMR-zaken uitputtend hebben willen regelen. In de literatuur is men het erover eens, dat de bevoegdheids- en executieregeling van het CMR-Verdrag ziet op alle contractuele vorderingen die uit een overeenkomst tot CMR-vervoer voortvloeien, ongeacht of zij op een in het CMR-Verdrag geregelde verbintenis zijn gebaseerd of niet. Verder bestaat er overeenstemming over het feit, dat ook buitencontractuele vorderingen onder de werkingssfeer van art. 31 CMR kunnen vallen.

Een vordering valt onder de *materiële* werkingssfeer van art. 31 CMR, indien er een duidelijke samenhang tussen deze vordering en een aan het CMR-Verdrag onderworpen vervoerovereenkomst bestaat. Van voldoende samenhang lijkt nog sprake te zijn wanneer partijen bij een overeenkomst tot CMR-vervoer strijden over (gevolg)schade die een van hen heeft geleden in zijn eigendom, persoon of vermogen en verband houdt met in het kader van het vervoer verrichte werkzaamheden. Onder de *personele* werkingssfeer van art. 31 CMR vallen in beginsel alleen geschillen tussen partijen bij de overeenkomst tot CMR-vervoer, waaronder ook de geadresseerde en opvolgende vervoerders (art. 34 CMR) dienen te worden begrepen. Art. 31 CMR ziet slechts op door derden tegen de vervoerder ingestelde vorderingen, wanneer de desbetreffende derden bij het vervoer zijn betrokken doordat de afzender als middellijk vertegenwoordiger voor hun rekening met de CMR-vervoerder heeft gecontracteerd of anderszins met hun toestemming de lading aan de risico's van het CMR-vervoer heeft blootgesteld. Vorderingen van en tegen andere dan voornoemde derden – waaronder bij de uitvoering van het vervoer betrokken ondergeschikten en hulppersonen van de vervoerder – vallen buiten de werkingssfeer van art. 31 CMR.

Bij geschillen over overeenkomsten tot CMR-vervoer kan zich een aantal processuele complicaties voordoen, zoals pluraliteit van verweerders, een vordering tot vrijwaring, voeging of tussenkomst, een vordering in reconventie of een verzoek om een voorlopige of bewarende maatregel.

Indien er sprake is van een vordering die tegen meer dan een verweerder is ingesteld, zal de geadieerde rechter ten aanzien van alle verweerdere afzonderlijk moeten onderzoeken of hem op grond van de bevoegdheidsregeling van art. 31 CMR internationale bevoegdheid toekomt. Wordt er in een CMR-procedure een derde tezamen met een partij bij de vervoerovereenkomst gedagvaard, dan zal de rechter moeten onderzoeken of hij op grond van art. 31 CMR bevoegd zou zijn geweest, indien de mede tegen deze derde ingestelde vordering, tegen de derde afzonderlijk zou zijn ingesteld. Komt de rechter bij dit onderzoek tot de conclusie dat de desbetreffende vordering buiten de werkingssfeer van art. 31 CMR valt, dan dient hij bij de toetsing van zijn bevoegdheid om kennis te nemen van de vordering voor zover deze mede tegen de derde is ingesteld te rade te gaan bij aanvullend toepasselijke rechtsregels uit andere internationale regelingen of zijn commune IPR.

Vindt er in een CMR-procedure oproeping in vrijwaring, voeging of tussenkomst van een andere partij bij de vervoerovereenkomst plaats, dan komt de rechter ook internationale bevoegdheid ten aanzien van de vordering tot vrijwaring, voeging, of tussenkomst toe. Komt de rechter bij zijn bevoegdheidstoets tot de conclusie dat de vordering tot vrijwaring, voeging of tussenkomst buiten de materiële of personele werkingssfeer van art. 31 CMR valt, bijvoorbeeld omdat deze tegen een derde is ingesteld, dan dient hij bij de bepaling van zijn bevoegdheid om van de desbetreffende vordering kennis te nemen te rade te gaan bij aanvullend toepasselijke regels uit andere internationale regelingen of zijn commune IPR. Wordt in een CMR-procedure een reconventionele vordering ingesteld, dan is de rechter op grond van art. 31 CMR tevens bevoegd om van deze reconventionele vordering kennis te nemen, wanneer die vordering binnen de werkingssfeer van art. 31 CMR valt. Is dat laatste niet het geval, dan zal de rechter bij de bepaling of hij internationaal bevoegd is om van deze reconventionele vordering kennis te nemen te rade dienen te gaan bij aanvullend toepasselijke regels uit andere internationale regelingen of zijn commune IPR.

Art. 31 CMR ziet niet op voorlopige en bewarende maatregelen. Voor de vaststelling van de internationale bevoegdheid om kennis te nemen van een verzoek om een voorlopige of bewarende maatregel en bij de bepaling of erkenning of tenuitvoerlegging van een dergelijke maatregel mogelijk is, dient in CMR-zaken te rade te worden gegaan bij aanvullend toepasselijke regels uit andere internationale regelingen of het commune IPR.

Hoofdstuk IV De bevoegdheidsregeling

Op grond van art. 31 lid 1 aanhef en sub a en b CMR kan de eiser in een CMR-geschil verschillende rechters adiëren. Zo wordt er internationale bevoegdheid verleend aan de gerechten van het land op het grondgebied waarvan: (a) de gedaagde zijn gewone verblijfplaats, zijn hoofdzetel of het filiaal of agentschap heeft, door bemiddeling waarvan de vervoerovereenkomst is gesloten of (b) de plaats van inontvangstneming der goederen of de plaats bestemd voor de aflevering der goederen is gelegen. Art. 31 lid 1 CMR sluit deze opsomming van de internationaal bevoegde rechters af met de volgende opmerking over de aan

een verweerder is
weerders afzonder-
heidsregeling van
in een CMR-pro-
ereenkomst gedag-
d van art. 31 CMR
e ingestelde vorde-
de rechter bij dit
buiten de werkings-
n zijn bevoegdheid
e tegen de derde is
tsregels uit andere

voeging of tussen-
plaats, dan komt de
vordering tot vrij-
n bevoegdheidstoets
tussenkomst buiten
R valt, bijvoorbeeld
le bepaling van zijn
te nemen te rade te
onale regelingen of
onventionele vorde-
tevens bevoegd om
nneer die vordering
e niet het geval, dan
gd is om van deze
gaan bij aanvullend
ijn commune IPR.
aatregelen. Voor de
s te nemen van een
le bepaling of erken-
mogelijk is, dient in
passelijke regels uit

de eiser in een CMR-
ationale bevoegdheid
d waarvan: (a) de ge-
filiaal of agentschap
is gesloten of (b) de
stemd voor de afleve-
e opsomming van de
merking over de aan

art. 31 CMR onderworpen rechtsgedingen: 'zij kunnen voor geen andere ge-
rechten worden gebracht.' Hieruit volgt, dat de bevoegdheidsregeling een exclu-
sief karakter heeft.

Bij de toepassing van art. 31 CMR op procedures over opvolgend vervoer
gaat het om de eigenschappen (zoals de plaats van inontvangstneming en de
plaats bestemd voor de aflevering) van de hoofdvervoerovereenkomst, terwijl bij
geschillen tussen partijen bij een ondervervoerovereenkomst voor de bepaling
van de internationale bevoegdheid de karakteristieken van de desbetreffende
ondervervoerovereenkomst maatgevend zijn. Art. 39 lid 2 CMR geeft met
betrekking tot een door een opvolgende vervoerder tegen andere opvolgende
vervoerders ingestelde regresvordering een aparte bevoegdheidsregel, die erop
neer komt dat een opvolgende vervoerder die regres wil nemen op andere op-
volgende vervoerders dit kan doen door hen gezamenlijk op te roepen voor de
rechter van het land waarin een van deze vervoerders zijn gewone verblijfplaats,
zijn hoofdzetel of het filiaal of agentschap heeft, door bemiddeling waarvan de
vervoerovereenkomst is gesloten. Art. 31 lid 1 aanhef CMR voorziet in de
mogelijkheid van een forumkeuze ten gunste van de rechter van een verdrags-
land die wel prorogerende maar geen derogerende werking heeft. Naast de
forumkeuze blijven dus de alternatieve bevoegdheidsregels van art. 31 lid 1 sub
a en b CMR een rol spelen. De forumkeuzeregeling in art. 31 lid 1 CMR ziet
ook op de stilzwijgende forumkeuze.

De rechter dient bij de toetsing van zijn bevoegdheid in CMR-zaken – even-
als bij de EEX-Verordening – wanneer de verweerder niet verschijnt of de
bevoegdheid van de rechter betwist ambtshalve te toetsen of zijn bevoegdheid
op het CMR-Verdrag berust en mag alleen aannemen dat zulks het geval is,
indien hij volledig overtuigd is van het bestaan van alle voor zijn bevoegdheid
vereiste omstandigheden. Heeft hij deze overtuiging niet, dan kan hij aan
partijen opdragen het noodzakelijke bewijs te leveren. Het soms wel gehuldigde
standpunt dat bij de toetsing van de bevoegdheid ex art. 31 CMR de stellingen
van de eiser beslissend moeten worden geacht, dient dan ook te worden ver-
worpen.

Art. 31 lid 1 CMR verleent alleen internationale bevoegdheid aan de rechters
van de daarin genoemde verdragslanden, maar laat aan het nationale procesrecht
van deze landen over welke gerechten binnen deze landen relatief en absoluut
bevoegd zijn van een CMR-geschil kennis te nemen. Dit heeft in Nederland,
Duitsland en Frankrijk tot problemen geleid, omdat in die landen de regeling
van de relatieve bevoegdheid onvoldoende aansloot op de bevoegdheidsregeling
van het CMR-Verdrag. Rechter en wetgever hebben in die landen op ver-
schillende wijze op deze problemen gereageerd. In Nederland en Duitsland zijn
door middel van wetgeving de leemten in de regeling van de relatieve be-
voegdheid (grotendeels) gedicht. De rechter van een verdragsland die in een
CMR-zaak met het probleem wordt geconfronteerd dat art. 31 CMR hem wel
internationale bevoegdheid verleent, maar zijn nationale procesrecht niet in zijn
relatieve bevoegdheid voorziet, kan naar mijn mening het beste zijn relatieve
bevoegdheid zoveel mogelijk proberen af te leiden uit de internationale

bevoegdheidsregels van art. 31 CMR, nu deze speciaal op het CMR-vervoer zijn toegesneden. Lukt het niet om op deze manier in een relatief bevoegde rechter te voorzien, bijvoorbeeld in een geval waarin partijen in een forumkeuzebeding hebben verzuimd een relatief bevoegde rechter aan te wijzen, dan valt er veel te zeggen voor de toepassing van de in Frankrijk gehanteerde regel om de eiser een rechter naar keuze te laten adiëren.

In art. 33 CMR wordt bepaald, dat partijen bevoegd zijn een arbitragebeding in hun overeenkomst op te nemen, mits daarin overeengekomen wordt dat arbiters het CMR-Verdrag zullen toepassen.

Hoofdstuk V De litispendingie- en de executieregeling

De bevoegdheidsregeling van het CMR-Verdrag biedt de eiser in een CMR-geschil een ruime keuze uit verschillende fora. Hierdoor bestaat de mogelijkheid dat er meerdere procedures over hetzelfde onderwerp en tussen dezelfde partijen bij verschillende verdragsrechters aanhangig worden gemaakt. Aangezien het CMR-Verdrag ook een regeling geeft voor de erkenning en tenuitvoerlegging van vreemde vonnissen, bestaat het gevaar dat er in deze procedures tegenstrijdige beslissingen worden gegeven, waarvan in hetzelfde CMR-land tenuitvoerlegging kan worden gevraagd. Om dit gevaar zo veel mogelijk te voorkomen bevat art. 31 lid 2 CMR een regeling van de litispendingie. Art. 31 lid 2 CMR ziet alleen op procedures bij rechters van CMR-landen. De litispendingie-regeling heeft daarmee hetzelfde formele toepassingsgebied als de erkennings- en tenuitvoerleggingsregeling van art. 31 lid 3 en 4 CMR. Uit art. 31 lid 2 CMR volgt dat wanneer een bepaalde zaak al aanhangig is of is geweest bij een CMR-rechter, dezelfde partijen over hetzelfde onderwerp geen nieuwe procedure aanhangig kunnen maken bij een andere CMR-rechter. Er valt veel voor te zeggen om bij de uitleg van en opvulling van leemten in art. 31 lid 2 CMR aansluiting te zoeken bij het bepaalde in de vergelijkbare litispendingieregeling uit art. 27 EEX-Vo, nu hierover door een aantal belangrijke uitspraken van het Hof van Justitie van de EG met betrekking tot zijn voorloper, art. 21 EEX-Verdrag, minder onduidelijkheden bestaan.

Op grond van art. 31 lid 2 CMR is sprake van vorderingen over hetzelfde onderwerp, indien de vorderingen in de kern met elkaar overeenstemmen. Zo kan er bijvoorbeeld worden gesproken van vorderingen over hetzelfde onderwerp, wanneer de afzender in de ene verdragsstaat vergoeding van ladingschade van de vervoerder vordert, terwijl laatstgenoemde in een ander verdragsland een verklaring voor recht vraagt dat hij voor deze schade niet aansprakelijk is. Er is in beginsel alleen sprake van dezelfde partijen in de zin van art. 31 lid 2 CMR, indien de formele procespartijen in de gelijktijdig aanhangige procedures over hetzelfde onderwerp overeenstemmen. Voor de toepassing van art. 31 lid 2 CMR kunnen partijen die formeel van elkaar verschillen echter als dezelfde partij worden beschouwd, indien hun belangen identiek en onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn.

In de jurisprudentie van het Hof van Justitie van de EG over art. 21 EEX-Verdrag is bepaald dat bij gelijktijdig aanhangige procedures over dezelfde zaak

aan de ha
worden va
Gelet op
landen bij
valt er ve
aanhangig
van art. 30

De do
uitsluitend
plaats indi
verschillen

Het CM
Vo.

Uit art
elkaars vo
nissen die
gebied van
CMR. De
commune
alleen op t
kingen, aa
art. 31 lid
niet worde
kunnen wo

Art. 31
een bevoeg
binnen de
staat zal d
voerlegging
laatste het
staat van
rechter van
erkenning
inhoudelijk
Hoewel di
heersende
ning of ter
erkenning
orde van de

Het CM

Hoofdstuk

Alle landen
het CMR-V
Verordening

aan de hand van het nationale procesrecht van de betrokken rechters dient te worden vastgesteld welke van deze procedures het eerste aanhangig is gemaakt. Gelet op de problemen die zich vervolgens in latere rechtspraak van EEX-landen bij de toepassing van dit aanhangigheids criterium hebben voorgedaan, valt er veel voor te zeggen om bij de toepassing van art. 31 lid 2 CMR het aanhangigheids tijdstip op dezelfde wijze te bepalen als in de uniforme regeling van art. 30 EEX-Vo.

De doorbreking van de litispendingregeling van art. 31 lid 2 CMR is uitsluitend in uitzonderlijke omstandigheden mogelijk en hiervoor is slechts plaats indien de positie van de partijen in de gelijktijdig aanhangige procedures verschillend is.

Het CMR-Verdrag kent geen samenhangsregeling zoals die van art. 28 EEX-Vo.

Uit art. 31 lid 3 en 4 CMR volgt, dat de verdragslanden zich verplichten elkaars vonnissen in CMR-zaken te erkennen en ten uitvoer te leggen. Vonnissen die afkomstig zijn uit niet-verdragslanden, vallen buiten het toepassingsgebied van de erkennings- en tenuitvoerleggingsregeling uit art. 31 lid 3 en 4 CMR. Dergelijke vonnissen kunnen op grond van andere verdragen of het commune IPR voor erkenning of tenuitvoerlegging in aanmerking komen. Niet alleen op tegenspraak gewezen vonnissen, maar ook verstekvonnissen en schikkingen, aangegaan ten overstaan van de rechter vallen binnen het bereik van art. 31 lid 3 en 4 CMR. Een beslissing kan op grond van art. 31 lid 3 en 4 CMR niet worden erkend of tenuitvoergelegd, wanneer er nog rechtsmiddelen tegen kunnen worden ingesteld.

Art. 31 lid 3 CMR stelt niet alleen de eis dat een uitspraak afkomstig is van een bevoegde rechter, maar ook dat deze is gedaan in een rechtsgeding, dat valt binnen de werkingssfeer van art. 31 lid 1 CMR. De rechter van de aangezochte staat zal daarom – alvorens hij toekomt aan de vraag of erkenning of tenuitvoerlegging op een andere grond moet worden geweigerd – mogen toetsen of dit laatste het geval is en is daarbij niet gebonden aan hetgeen de rechter van de staat van herkomst hieromtrent heeft geoordeeld. Dit betekent niet, dat de rechter van de aangezochte staat bij de beoordeling of een uitspraak voor erkenning of tenuitvoerlegging in aanmerking komt, mag treden in de verdere inhoudelijke beoordeling van de zaak door de rechter van de staat van herkomst. Hoewel dit uit de tekst van art. 31 lid 3 CMR niet blijkt, komt volgens de heersende opvatting in de literatuur een vreemd CMR-vonnis niet voor erkenning of tenuitvoerlegging in de aangezochte staat in aanmerking, wanneer de erkenning of tenuitvoerlegging van het vonnis in strijd zou zijn met de openbare orde van de aangezochte staat.

Het CMR-Verdrag kent geen eigen exequaturprocedure.

Hoofdstuk VI Samenloop van de EEX-Verordening met bijzondere verdragen

Alle landen die zijn aangesloten bij de EEX-Verordening zijn tevens partij bij het CMR-Verdrag. Van de landen die partij zijn bij het grotendeels met de EEX-Verordening overeenstemmende Verdrag van Lugano (EVEX), ook wel aan-

geduid als het Parallelverdrag, is uitsluitend IJsland niet tot het CMR-Verdrag toegetreten. In de EEX-Verordening en het Verdrag van Lugano wordt een regeling gegeven van de internationale bevoegdheid, de litispentie en de erkenning en tenuitvoerlegging in burgerlijke en handelszaken. Geschillen over overeenkomsten tot internationaal wegvervoer vallen dus niet alleen binnen het materiële toepassingsgebied van het CMR-Verdrag maar ook onder dat van de EEX-Verordening en het Verdrag van Lugano. Gezien het toepassingsgebied van de EEX-Verordening en het CMR-Verdrag en de bij beide regelingen aangesloten landen, is de kans op samenloop van de daarin opgenomen bevoegdheids- en executieregels groot.

Samenloop doet zich voor, wanneer op één rechtsfeit twee of meer rechtsregels van hetzelfde rechtstelsel voor toepassing in aanmerking komen. Bij de oplossing van samenloopvraagstukken spelen niet alleen de tekst, maar ook het doel en de strekking van de voor toepassing in aanmerking komende rechtsregels een rol. Een belangrijke inspiratiebron voor de oplossing van conflicten tussen privaatrechtelijke verdragen vormt het volledig aan dit vraagstuk gewijde, tweedelige werk 'Les conventions internationales en matière de droit privé' van Majoros, waarin onder meer aandacht wordt besteed aan samenloop op het terrein van het aansprakelijkheidsrecht, het conflictenrecht en het formele IPR. Uit art. 30 lid 2 van het Weense Verdragenverdrag (WVV), dat een codificatie is van het al voor de totstandkoming van dit verdrag bestaande internationale gewoonterecht, volgt dat wanneer een verdrag expliciet vermeldt – of door uitleg van dit verdrag blijkt – dat het ondergeschikt is aan een ander verdrag of dat het niet als onverenigbaar met dit andere verdrag moet worden beschouwd, de bepalingen van dat andere verdrag voorrang hebben. Deze regel brengt mee, dat wanneer er sprake is van samenloop tussen verdragen eventuele voorrangverlenende clausules in de verdragen zelf bepalen welk verdrag voorgaat.

De EEX-Verordening bevat in art. 71 EEX-Vo een samenloopregeling, waarin wordt bepaald hoe de Verordening zich verhoudt tot bijzondere verdragen die regels op het terrein van het formele IPR bevatten. Bij de oplossing van conflicten tussen de Verordening en bijzondere verdragen zoals het CMR-Verdrag dient te rade te worden gegaan bij deze samenloopregeling. Uit het Rapport Schlosser en het Tetry-arrest van het Hof van Justitie van de EG kan worden afgeleid dat art. 71 EEX-Vo er onder meer toe strekt om de in verdragen over bijzondere onderwerpen neergelegde bevoegdheidsregels in acht te doen nemen door deze als het ware in de EEX-Verordening te incorporeren.¹ Verder moet op grond van het Tetry-arrest worden aangenomen, dat de Verordening bij samenloop met een bijzonder verdrag alleen terugtreedt voor zover de in het bijzondere verdrag opgenomen regels van formeel IPR exclusiviteit claimen. Dit laatste zal met name het geval zijn, wanneer deze regels een uitputtend karakter hebben en specifiek zijn toegesneden op de in het desbetreffende verdrag geregelde materie. De samenlopende verdragen dienen op grond van art. 71

¹ Zie: Rapport Schlosser, nr. 240. HvJ EG 6.12.1994, zkr C-406/92, NJ 1995, 659 (Tetry).

EEX-Vo m
integratie

Art. 71
komen:

(1) Cla
dan zetten
bestaat op
additioneel
de fora v
verleend.

(2) De
toetsen of
zien nadat
van de eers

(3) Bes
gebaseerd
eenkomstig
uitvloeiend
verdrag in

(4) Ind
de aangez
vaststelt vo
die voorwa

(5) Bij
een bijzon
ning worde

Hoofdstuk

Bevoegdhe

De bevoeg
worden bi
art. 31 CM
EEX-Vo c
van belan
voerovere
bijvoorbee
voor vord
blijven de
tot nation
Verdrag v
Verdrag n

Op gr
CMR de
overenge

CMR-Verdrag
wordt een
entie en de
chillen over
a binnen het
dat van de
singsgebied
regelingen
genomen be-

meer rechts-
omen. Bij de
naar ook het
ende rechts-
an conflicten
stuk gewijde,
it privé' van
loop op het
formele IPR.
codificatie is
internationale
dt – of door
er verdrag of
n beschouwd,
l brengt mee,
ele voorrang-
orgaat.

loopregeling,
ndere verdra-
oplossing van
ls het CMR-
eling. Uit het
an de EG kan
e in verdragen
acht te doen
reren.¹ Verder
Verordening bij
over de in het
it claimen. Dit
uttend karakter
ffende verdrag
nd van art. 71

EEX-Vo met andere woorden te worden uitgelegd in termen van wederzijdse integratie.

Art. 71 lid 2 EEX-Vo bevat vijf samenloopregels die op het volgende neerkomen:

(1) Claimen de bevoegdheidsregels van het bijzondere verdrag exclusiviteit, dan zetten zij de bevoegdheidsregels van de Verordening waarmee samenloop bestaat opzij. Hebben de bevoegdheidsregels van het bijzondere verdrag een additioneel karakter dan scheppen zij slechts een extra forum of extra fora naast de fora waaraan door de Verordening internationale bevoegdheid wordt verleend.

(2) De rechter dient bij het niet verschijnen van de verweerder altijd te toetsen of zijn bevoegdheid berust op de Verordening, zoals deze eruit is komen zien nadat de bevoegdheidsregels van het bijzondere verdrag daarin op grond van de eerste samenloopregel zijn geïncorporeerd.

(3) Beslissingen van de rechter van een lidstaat die zijn bevoegdheid heeft gebaseerd op een bijzonder verdrag worden in de andere lidstaten overeenkomstig de Verordening erkend en ten uitvoer gelegd. Deze regel is een uitvloeisel van de incorporatie van de bevoegdheidsregels uit het bijzondere verdrag in de EEX-Verordening op grond van de eerste samenloopregel.

(4) Indien een bijzonder verdrag waarbij zowel de lidstaat van herkomst als de aangezochte lidstaat partij is, voorwaarden met een exclusief karakter vaststelt voor de erkenning of de tenuitvoerlegging van beslissingen, dan vinden die voorwaarden toepassing.

(5) Bij samenloop tussen de executieregeling van de Verordening en die van een bijzonder verdrag mag altijd de snelle exequaturprocedure van de Verordening worden gevolgd.

Hoofdstuk VII De wederzijdse integratie van CMR-Verdrag en EEX-Vo

Bevoegdheid

De bevoegdheidsregels uit de artt. 2, 5 sub 1, 3 en 5 en 6 sub 1-3 EEX-Vo worden bij vorderingen die binnen de materiële en personele werkingssfeer van art. 31 CMR vallen op grond van de eerste samenloopregel van art. 71 lid 2 EEX-Vo door art. 31 lid 1 CMR opzij gezet. Deze bevoegdheidsregels blijven van belang voor geschillen over overeenkomsten die verwant zijn aan de vervoerovereenkomst, maar waarop het CMR-Verdrag niet van toepassing is, zoals bijvoorbeeld expeditie-overeenkomsten. Ook blijven zij hun gelding houden voor vorderingen die buiten de werkingssfeer van art. 31 CMR vallen. Verder blijven de bevoegdheidsregels van betekenis bij geschillen over overeenkomsten tot nationaal wegvervoer met een internationaal 'tintje' waarop het CMR-Verdrag van toepassing is verklaard, nu de bevoegdheidsregels van het CMR-Verdrag niet door een dergelijke rechtskeuze worden bestreken.

Op grond van de eerste samenloopregel van art. 71 lid 2 EEX-Vo zet art. 31 CMR de regel uit art. 23 lid 1 EEX-Vo dat een forumkeuze – tenzij anders overeengekomen – een exclusief karakter heeft, opzij. Art. 23 EEX-Vo blijft wel

van belang voor de aan een CMR-forumkeuze te stellen vormvereisten, nu art. 31 CMR hierover geen regels bevat. Hoewel er geen inhoudelijk verschil bestaat tussen de regeling van de stilzwijgende forumkeuze uit art. 24 EEX-Vo en die van het CMR-Verdrag, dient desalniettemin op grond van de eerste samenloopregel van art. 71 lid 2 EEX-Vo voorrang te worden verleend aan de regeling van de stilzwijgende forumkeuze uit het CMR-Verdrag boven het bepaalde in art. 24 EEX-Vo.

De rechter dient bij de toetsing of hem op grond van het CMR-Verdrag internationale bevoegdheid toekomt op dezelfde wijze te werk te gaan als in art. 26 EEX-Vo is voorgeschreven. Bij de samenloop van de EEX-Verordening en het CMR-Verdrag zouden zich op dit punt dan ook geen bijzondere problemen mogen voordoen. Desalniettemin dient de rechter op grond van de tweede samenloopregel van art. 71 lid 2 EEX-Vo wanneer de verweerder niet verschijnt art. 26 EEX-Vo toe te passen. Dit betekent dat de rechter dan ambtshalve moet toetsen of hij op grond van de – door de eerste samenloopregel van art. 71 lid 2 EEX-Vo in de Verordening geïncorporeerde – bevoegdheidsregels van het CMR-Verdrag internationaal bevoegd is.

Het CMR-Verdrag regelt uitsluitend de internationale bevoegdheid van de rechter. De door art. 71 EEX-Vo bewerkstelligde wederzijdse integratie van de EEX-Verordening en het CMR-Verdrag heeft tot gevolg, dat de relatieve bevoegdheidsregels uit de EEX-Verordening in sommige gevallen zullen voorzien in de relatieve bevoegdheid van een bepaalde rechter, terwijl diens internationale bevoegdheid op de bevoegdheidsregeling van het CMR-Verdrag berust. Nationale regelingen van de relatieve bevoegdheid worden in dergelijke gevallen door de Verordening opzij gezet.

Litispendentie en samenhang

De samenloopregeling van art. 71 EEX-Vo bevat geen expliciete regel voor de oplossing van problemen die zich kunnen voordoen bij de samenloop van de litispendentieregeling uit art. 27 EEX-Vo met die van een bijzonder verdrag, zoals die van art. 31 lid 2 CMR-Verdrag. Wel geldt ook hier het algemene aan de samenloopregeling van de Verordening ten grondslag liggende uitgangspunt, dat de Verordening bij samenloop met bijzondere verdragen alleen volledig terugtreedt voor zover het bijzondere verdrag een exclusieve regeling bevat. Aangezien de litispendentieregeling van art. 31 lid 2 CMR niet specifiek is toegesneden op het hoofdonderwerp van het CMR-Verdrag – het internationaal vervoer van goederen over de weg – en deze bepaling evenals art. 27 EEX-Vo ertoe strekt tegenstrijdige beslissingen te voorkomen, bestaat er geen aanleiding te veronderstellen dat art. 31 lid 2 CMR bij samenloop met art. 27 EEX-Vo exclusiviteit claimt. Bij samenloop van art. 31 lid 2 CMR en art. 27 EEX-Vo zal de rechter – nu op deze wijze het beste tegenstrijdige beslissingen worden voorkomen – ambtshalve de litispendentieregeling dienen toe te passen met de soepelste toepassingsvoorwaarden, hetgeen altijd zal leiden tot de toepassing van art. 27 EEX-Vo. Het aanhangigheidsstip moet worden vastgesteld aan de hand van het bepaalde in art. 30 EEX-Vo. Art. 31 CMR kent geen samenhangs-

regeling zoals die van art. 28 EEX-Vo, zodat laatstgenoemde bepaling in CMR-zaken kan worden toegepast, indien aan de door deze bepaling gestelde voorwaarden is voldaan.

Erkenning en tenuitvoerlegging

Op grond van de vierde samenloopregel van art. 71 lid 2 EEX-Vo moet worden aangenomen, dat de erkennings- en tenuitvoerleggingsregeling van de artt. 32 e.v. EEX-Vo alleen volledig opzij wordt gezet door daarmee samenlopende regels uit een bijzonder verdrag, indien de regels uit het bijzondere verdrag exclusiviteit claimen. De erkennings- en tenuitvoerleggingsregeling uit art. 31 lid 3 en 4 CMR is niet specifiek toegesneden op het internationale wegvervoer en lijkt geen exclusiviteit te claimen. Bij de samenloop van de executieregeling van het CMR-Verdrag met die van de Verordening mag de executant derhalve de voor hem gunstigste executieregeling kiezen. Wanneer een dergelijke keuze achterwege blijft, dient door de rechter ambtshalve voorrang te worden verleend aan de executieregeling waarvan de voorwaarden erkenning of tenuitvoerlegging mogelijk maken en moet de executieregeling met voorwaarden die een erkenning of tenuitvoerlegging in de weg staan, buiten toepassing blijven. In het laatste geval zal dit meestal neerkomen op de toepassing van de EEX-Verordening, die iets soepeler is dan het CMR-Verdrag, omdat deze anders dan het CMR-Verdrag bij de erkenning en tenuitvoerlegging geen bevoegdheidstoets kent.

Gelet op het bepaalde in de vijfde samenloopregel uit art. 71 lid 2 EEX-Vo en gezien het feit, dat het CMR-Verdrag geen eigen exequaturprocedure kent, dient indien in een CMR-zaak de EEX-Verordening van toepassing is altijd de exequaturprocedure van de Verordening te worden toegepast.

Voorlopige en bewarende maatregelen

Voorlopige en bewarende maatregelen vallen buiten de werkingssfeer van art. 31 CMR. Op dit punt is dus in beginsel de EEX-Verordening maatgevend. Niet vergeten dient echter te worden, dat de eerste samenloopregel van art. 71 lid 2 EEX-Vo meebrengt, dat bij samenloop van de Verordening met het CMR-Verdrag de bevoegdheidsregels van art. 31 CMR in de Verordening worden geïncorporeerd en als bevoegdheidsregels van de Verordening zelf moeten worden beschouwd. Dit heeft tot gevolg dat wanneer in een CMR-geschil dat valt binnen het toepassingsgebied van de Verordening een voorlopige of bewarende maatregel wordt gevraagd, de in art. 31 CMR genoemde rechters die bevoegd zijn van het bodemgeschil kennis te nemen – voor zover deze bevoegdheid niet uitsluitend op een stilzwijgende forumkeuze is gebaseerd – tevens bevoegd zijn tot het treffen van een dergelijke maatregel. Is een EEX-rechter van wie een voorlopige of bewarende maatregel wordt gevraagd niet op grond van de (gewone) – al dan niet krachtens art. 71 EEX-Vo in de EEX-Verordening geïncorporeerde en uit art. 31 CMR afkomstige – bevoegdheidsregels van de Verordening bevoegd van het bodemgeschil kennis te nemen, dan kan hij op grond van art. 31 EEX-Vo toch bevoegd zijn tot het treffen van een

dergelijke maatregel. Er dient dan zijn te voldaan aan de aanvullende eis dat er een reële band bestaat tussen het voorwerp van de gevraagde maatregelen en de op territoriale criteria gebaseerde bevoegdheid van deze rechter.

Uit de derde samenloopregel van art. 71 lid 2 EEX-Vo volgt dat bij de erkenning of tenuitvoerlegging van een voorlopige of bewarende maatregel – met uitzondering van het geval dat de bevoegdheid van de rechter uitsluitend berustte op een stilzwijgende forumkeuze – de eventuele incorporatie van de bevoegdheidsregels uit art. 31 CMR in de Verordening dient te worden gerespecteerd. Zulks is van belang nu er bij de erkenning en tenuitvoerlegging van voorlopige en bewarende maatregelen in afwijking van het bepaalde in art. 35 lid 3 EEX-Vo een bevoegdheidstoets plaatsvindt.

CONCUR REGULA

The empha
VII, togeth

Introducti

In legal pr
certainty w
putes arisin
national Ca
the time pr
country to
also influen
predominan
country. Th
jurisdiction
of judgmen
of article 3
Convention
enforcement
'the EC Re
jurisdiction
in civil and
thorny conc
scope of the
event of c
relationship
that they ar
that they giv